

Υπαρχιό Προηγουμένου & Γουρισμού

Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων εκφράζει την αντίθεσή του στην πρόσφατη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου υπέρ της απόσπασης από την τοιχοποιία των βυζαντινών εκκλησιών Προφήτη Ηλία και Αγίων Θεοδώρων σημαντικού αριθμού αρχιτεκτονικών μελών, που εικάζεται ότι προέρχονται από το Ιερό του Αμυκλαίου Απόλλωνα, η οποία μάλιστα έρχεται σε αντίθεση με παλαιότερες γνωμοδοτήσεις του Οργάνου για το ίδιο θέμα.

Η περιοχή των Αμυκλών έχει την τύχη να διασώζει στοιχεία από τη διαχρονική χρήση και λειτουργία του χώρου, τα οποία αποτυπώνονται στα μνημεία και τα κατάλοιπά τους, αλλά και στο απaráμιλλο φυσικό τοπίο. Η Ακρόπολη των Αμυκλών, χώρος λατρείας ήδη από τα προϊστορικά χρόνια, υπήρξε ο τόπος όπου ιδρύθηκε το Ιερό του Αμυκλαίου Απόλλωνα με τον ιδιαίτερα εντυπωσιακό, σύμφωνα με τις πηγές, βωμό που δυστυχώς δεν διατηρεί κατά χώραν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα. Η συνέχιση της λατρείας στον ευρύτερο χώρο των Αμυκλών και στα χριστιανικά χρόνια τεκμηριώνεται με την παρουσία του ναού της Αγίας Κυριακής, αλλά και των δύο βυζαντινών ναών (Προφήτης Ηλίας και Άγιοι Θεόδωροι) που χτίστηκαν χρησιμοποιώντας μέλη από το προϋπάρχον ιερό.

Τα αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη που είναι ενσωματωμένα στην τοιχοποιία των δύο βυζαντινών ναών αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία της αρχιτεκτονικής τους μορφής, δεδομένου ότι ο ανώνυμος τεχνίτης (ιδιαίτερα στην περίπτωση του Προφήτη Ηλία) προσπάθησε συνειδητά να δημιουργήσει μια νέα γραφική σύνθεση μέσα από την ποικιλία των υλικών, των αρμολογημάτων, των αρχιτεκτονικών μελών σε δεύτερη χρήση καθώς και της φυσικής πολυχρωμίας.

Η απόσπαση των αρχιτεκτονικών μελών πλήττει καίρια την υλική υπόσταση και την αυθεντικότητα των βυζαντινών μνημείων, σε όφελος μιας μελέτης υποθετικής αποκατάστασης της μορφής ενός μνημείου της κλασικής αρχαιότητας. Έτσι επανέρχεται στο προσκήνιο το θέμα της «αξιολόγησης» των μνημείων και των ιστορικών φάσεών τους, το οποίο έχει απαντηθεί οριστικά από τη διεθνή βιβλιογραφία και τις διεθνείς Χάρτες προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η Χάρτα της Βενετίας ρητά ορίζει ότι «η συντήρηση και αποκατάσταση των μνημείων αποσκοπούν να τα διασώσουν τόσο σαν έργα τέχνης όσο και σαν ιστορικές μαρτυρίες», και ότι «σκοπός της αποκαταστάσεως δεν είναι η ενότητα του αρχικού ρυθμού».

Στην συγκεκριμένη περίπτωση μάλιστα ο διαμελισμός των δύο βυζαντινών μνημείων, το ένα από τα οποία μάλιστα χάρη στις τοιχογραφίες και τον κεραμοπλαστικό του διάκοσμο αποτελεί τοπόσημο των Αμυκλών και έχει ήδη συντηρηθεί από την Αρχαιολογική Υπηρεσία, δεν αποσκοπεί στην αποκατάσταση- αναστήλωση ενός αρχαίου μνημείου που σώζεται έστω τμηματικά, αλλά εξυπηρετεί απλώς μια ερευνητική πρόταση. Επισημαίνεται μάλιστα, ότι σύμφωνα με παρωχημένες πλέον αντιλήψεις περί ιστορικής καθαρότητας, στα τέλη του 19^{ου} – αρχές του 20^{ου} αι. κατεδαφίστηκε ο ναός της Αγίας Κυριακής για να πραγματοποιηθούν ανασκαφές στο αρχαίο ιερό.

Ακολουθώντας το πνεύμα της Χάρτας της Βενετίας και των Διεθνών Συμβάσεων προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, ο Ν.3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» ορίζει ρητά ότι «απαγορεύεται η απόσπαση από ακίνητο μνημείο γλυπτικών, ζωγραφικών, ψηφιδωτών διακοσμητικών ή άλλων στοιχείων που είναι αναπόσπαστα μέλη του» (άρθρο 42 & 40)

Κατά συνέπεια, ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων ζητά την αναπομπή του θέματος στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, καθώς η γνωμοδότηση δεν είναι σύμφωνη ούτε με το γράμμα ούτε με το πνεύμα του Αρχαιολογικού Νόμου, των Διεθνών Συμβάσεων Προστασίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Βενετία, Γρανάδα κ.λπ.) και αντιβαίνει στην σύγχρονη αντίληψη διαχείρισης και προστασίας των μνημείων.

Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων στηρίζει και ενθαρρύνει την επιστημονική έρευνα για το Αμυκλαίο, ωστόσο αυτό δεν μπορεί να επιτρέψει την μη αναστρέψιμη βλάβη δύο άλλων μνημείων, ούτε και να δικαιολογήσει την διαγραφή μιας μακραίωνης ιστορικής διεργασίας, η οποία αποτυπώνεται στην ένταξη αρχαίων μελών σε μεταγενέστερα μνημεία και δηλώνει την αδιάκοπη ροή και συνέχεια του πολιτισμού.

Άλλωστε, είναι προφανές ότι και σε αυτή, όπως και σε άλλες περιπτώσεις η επιστημονική έρευνα μπορεί να χρησιμοποιήσει την σύγχρονη τεχνολογία και, αντί να διαλύσει μοναδικές αρχαίες κατασκευές, να εφαρμόσει μη καταστροφικές εναλλακτικές μεθόδους, όπως π.χ. την τρισδιάστατη σάρωση και την ψηφιακή αποτύπωση.

Το ΔΣ του ΣΕΑ